

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ
XI к л а с
История на България

I. Общо представяне на учебната програма

Хорариум:

Задължителна подготовка (ЗП) - 72 часа

Профилирана подготовка

I. Общо представяне на учебната програма

Историческото образование притежава изключителни възможности за формирането на духовна и гражданска идентичност на личността. Този потенциал има извънредно важно значение както за културно-образователната област *Обществени науки и гражданско образование*, в която е включен учебният предмет *История и цивилизация*, така и за цялата система на средното образование в България.

Съвременната концепция за обучението по история се основава на възгледа, че то има особено важна роля за подготовката на младите хора, за тяхната ориентация, адаптация и реализация в съвременното демократично общество, за развиване на уменията им за активно гражданско участие в социалния живот в условията на културно многообразие и глобализация. Причините за това са няколко:

- Разглеждайки миналото като промяна на представите за човека, обществото и света, на културните, политическите, стопанските и всекидневните условия на живот, историята в училище представя промяната като основна характеристика на съвременната епоха. Подобен възглед спомага за формиране на ценностна ориентация у младите хора в динамичното съвременно общество.
- С представянето на всекидневието, културата, политиката и стопанството в миналото като резултат от активната и творческа роля на човека, историята в училище развива разбирането за индивидуалната активност като основна гражданска ценност на съвременната епоха. Тази функция на обучението по *История и цивилизация* е в хармония с обществените очаквания и с необходимостта от ефективно участие на младите хора в България като граждани в съвременното демократично общество.
- Разглеждайки миналото в контекста на контактите между българите и другите народи, историята в училище утвърждава възгледа за българската културна идентичност като традиционно европейска. Подобно разбиране има съществена роля за ангажираността на българското общество и с модерните европейски ценности. То предполага формирането на възискателност от страна на гражданското общество и отделната личност към политиката на интегриране на България в Обединена Европа.
- Нашето съвремие се характеризира с изобилие на информация, която понякога се превръща в дезинформация, ако личността не е способна да я възприеме, отсее и анализира. Затова в процеса на обучението по история учениците трябва да получават не само знания за основните исторически проблеми и процеси, но и умения да извличат най-същественото от огромния информационен поток и да изградят собствена позиция.

В съвременното обучение по история все повече се слага акцент не само върху усвояването на учебното съдържание, но и върху методите, чрез които то се усвоява – уменията и навиците, които учениците следва да придобият и развият. Особено внимание се отделя на ценностната ориентация, която се формира у учениците на съответното образователно равнище. Усвояването на методи, техники, ценности е в основата на определени поведенчески норми, както и в практическата приложимост на придобитите знания и възможността за тяхното надграждане и развитие.

Учебната програма е базирана върху някои основни принципи:

- Постигане на ДОО за УС по *История и цивилизация* и по *Гражданско образование* за гимназиалния етап на средната образователна степен.
- Значими и последователни междупредметни връзки както с останалите учебните предмети от културно-образователната област *Обществени науки и гражданско образование*, така и с учебните предмети от останалите културно-образователни области.
- Проблемно-тематичен подход и функционално разпределение на учебното съдържание.
- Баланс между различните аспекти на историческото съдържание /общество, политика, стопанство, изкуство, всекидневие и менталитет/.
- Ориентация към значими ценности на съвременността /права на човека, върховенство на закона, демократични институции, национална и европейска идентичност/.
- Осигуряване на вариативност и свободен избор както в работата на учителите, така и на авторите на учебници.

В XI клас се изучава системен курс по българска история. Учебното съдържание е ориентирано към затвърдяване на придобитите знания и умения в процеса на цялостното обучение по *История и цивилизация* в училище. Учениците разширяват познанията си за най-стойностните явления в историческото развитие на българите и обогатяват представата си за своята етнокултурна идентичност, което им помага да разберат по-лесно миналото на другите народи. Чрез обучението по родна история те по-добре осъзнават динамиката на общественото развитие и всеотдайните социално-политически, икономически, идеологически и културни промени в света, в който живеем.

Учебната програма за профилирана подготовка по *История и цивилизация* за XI клас предвижда да задълбочи познанията на учениците за историята на българите. Тя има за цел да развие в по-голяма степен практическите умения на учениците, да акцентира върху техните ценностни ориентации и личностното им отношение към съвременния свят.

II. Цели на обучението по *История и цивилизация* в XI клас:

1. Да представи историческото развитие на българския народ като цялостен и комплексен процес.
2. Да разгледа културата на българите като част от балканската и европейската култура.
3. Да разкрие ролята на религията, държавата, етническите и социалните общности за развитието и съхранението на българската идентичност.
4. Да генерира разбиране за активната роля на човека в историческия процес.
5. Да развива у учениците умения за самостоятелност в боравенето с различни източници и способности за изразяване и отстояване на критическа позиция.

XI клас ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА "ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ"

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
I. Фундаментите на съвременния свят	<p>Стандарт Установява и обяснява връзката между политически, стопански, идейни и социални промени</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Установява промените в българското общество: преди и след покръстването; след османското завоевание; през епохата на Възраждането; в процеса на изграждане на модерната българска държава; в периода на съветизацията; в периода на преход към демокрация.</p> <p>↔ Стандарт Познава основни политически възгледи, идентифицира политически модели на управление и обяснява развитието на институциите [Вж. I, 3 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива белезите на основните политически модели в различни периоди от развитието на българската държава. # 2. Обяснява функционирането на държавните институции в съвременна България.</p>	<p>Тема 1 Политическо развитие: - българите до идването им на Балканите; - политическо развитие на Средновековна България; - българите без собствена държава; - политическо развитие на българите в модерната епоха; - между демокрацията и комунизма: политическо развитие през съвременността.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разбира особеностите на политическото развитие на българите. # 2. Открива влиянието на значими световни събития върху политическото развитие на българите. # 3. Разбира ролята на България в политическото развитие на Балканите и в Европа в различните исторически епохи.</p>	<p>федерация</p> <p>автономия</p> <p>теокрация</p> <p>коронована демокрация</p> <p>съветизация</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: - да работят в библиотека;</p> <p>- да извършват проучвателска дейност в музей;</p> <p>- да участват в екскурзии с учебна цел;</p> <p>- да проучват и събират материали за историята на родния край;</p>	<p>Философия: -съвместно формира и използва понятия;</p> <p>- прилага техники на логическо мислене;</p> <p>- прилага правилата за общуване;</p> <p>- разширява познанията за държавата, политическите модели на управление и др.</p> <p>- съдейства за изграждане на критично мислене и активно отношение към заобикалящия свят.</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт Представя и обяснява териториални и обществени промени на Балканите, в Европа и света като прилага хронологични и пространствени ориентири Очаквани резултати: # 1. Представя териториалните и обществени промени на Балканите и в Европа след преместването на центъра на българската държава на юг от река Дунав.</p> <p>↔Стандарт Обяснява значимите процеси в еволюцията на съвременния свят и определя мястото на България в тях [Вж. I, 4 ГО] Очаквани резултати: # 1. Обяснява избора на България в двете световни войни. # 2. Определя особеното място на България в прехода от комунизъм към демокрация. # 3. Разбира същността на европейския избор на България.</p> <p>Стандарт Подбира и използва основни понятия при описание, сравнение и анализ на политически събития и процеси Очаквани резултати: # 1.Разпознава и правилно използва основни исторически понятия (Вж. Колона №4)</p>	<p>Тема 2 Власт и институции: - българската държавност – типология и развитие; - българският държавник; - политически идеологии; - институции на властта. Очаквани резултати: # 1. Познава елементите на приемственост в българската държавност. # 2. Разграничава българските проекции на основните политически идеологии. # 3. Проследява развитието на институциите на властта. # 4. Оценява ролята на видни български държавници.</p> <p>Тема 3 Общество и обществен живот: - социални типове и структури в българското общество; - гражданското общество у българите – традиции и модернизация; - обществени конфликти и обществено съгласие;</p>	<p>служебно правителство</p> <p>регентство</p> <p>легитимност</p> <p>мажоритарна и пропорционална избирателна система</p> <p>референдум</p> <p>интелигенция</p> <p>консенсус</p> <p>демагогия</p> <p>посткомунистичес-</p>	<p>- да използват познавателни средства /да извеждат правила, да избират метод/;</p> <p>- да работят в групи по интереси;</p> <p>- да ползват различни източници на информация /вестници, списания, справочници, художествена литература, аудио и видео материали, Интернет/;</p>	<p>Български език и литература: - използва знания и развива умения за: § анализ на различни видове текст; § структуриране на научен текст /резюме, съобщение, доклад, отговор на исторически въпрос/; § изготвяне на план-тезис; § водене на записки; - развива: § техниките на четене; § писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия –</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
II. Национално и световно историческо и културно наследство	<p># 2. Проследява развитието на явления и съответстващи им понятия.</p> <p>Стандарт Установява самобитност, приемственост и взаимни влияния между култури и цивилизации</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за взаимно влияние между култури и цивилизации през Средновековието. # 2. Открива елементи на традиционния български бит и култура в съвременността.</p> <p>Стандарт Използва познания за националните ценности и традиции при анализ на събития от националната история</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за прояви на толерантност в националната история. # 2. Оценява като проява на гражданско поведение спасяването на българските евреи през Втората световна война.</p> <p>Стандарт Познава паметници и традиции, принадлежащи на различни култури</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за световно значими паметници в българските земи, принадлежащи на различни култури. # 2. Открива в съвременността традиции,</p>	<p>- социална промяна и социална адаптация.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива елементите на гражданското общество в българската съвременност. # 2. Разбира трудностите на българското общество в преход. # 3. Открива случаи на погазване на гражданските права в България.</p> <p>Тема 4 Светът на българите: околна среда и манталитети: - влияние на природо-географската среда; - стопанско развитие и традиции; - ритъмът на живота: представи за света и човека; - исторически измерения на българската самоличност.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива устойчивите връзки на българите с обкръжаващия ги свят. # 2. Проследява навлизането на елементите на модерността във всекидневието на българите.</p>	<p>ко общество гражданско общество</p> <p>Холокост</p> <p>протекционизъм</p> <p>манталитет</p> <p>идентичност</p> <p>традиционни и официални празници</p>	<p>- да работят в екип;</p> <p>- да разработват индивидуални проекти; [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>- да усвоят и прилагат интерактивни методи: решаване на проблем, симулационни игри, дебат;</p> <p>- да се запознаят със структурата, компетенциите и начините на действие на органите на властта от различни нива: местни,</p>	<p>обогатява и езиковата им култура;</p> <p>- прилага критериите за оценка на създаден текст;</p> <p>- разглежда произведения от българската литература исторически извор и свидетелства на епохата;</p> <p>- чрез сюжети от литературни произведения допринася за по-пълното, живо и колоритно изграждане на представата за миналото на българите;</p> <p>- улеснява разбирането на</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
III. Човекът в историята	<p>принадлежащи на различни култури.</p> <p>Стандарт Установява синхронност или асинхронност, хронологични различия и регионални особености в историческото и културното развитие на различните общества</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Определя хронологичните различия в периодизацията на българската история спрямо световната.</p> <p># 2. Дава примери за различия в динамиката на развитие на България и нейните съседи.</p> <p>Стандарт Прави оценка за значението на националното и европейско културно наследство в световната цивилизация</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Определя приносите на България в средновековната християнска цивилизация.</p> <p># 2. Дава примери за присъствие на българите в световните културни и научни постижения.</p> <p>↔Стандарт Описва и съпоставя еволюцията на правата и свободите на гражданите в различните общества [Вж. IV, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Проследява еволюцията на правата и</p>	<p>Тема 5 Култура и духовен живот:</p> <p>- динамика на българското културно развитие: оригиналност и нови влияния;</p> <p>- писменост, книжовност, просвета, образование;</p> <p>- изкуство и памет;</p> <p>- европейски измерения на българската култура.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разбира богатството от традиции в българската култура.</p> <p># 2. Открива модерните тенденции в съвременната българска култура.</p> <p># 3. Познава известни културни паметници от различни исторически епохи.</p> <p>Тема 6 Религии и Църква:</p> <p>- дохристиянския светоглед на българите</p> <p>- историческият път на българската православна Църква: от Архиепископия към Патриаршия;</p> <p>- българската Църква – между Изтока и Запада;</p>	<p>културни взаимодействия</p> <p>културен стереотип</p> <p>българска писменост</p> <p>канон в изкуството</p> <p>тангризъм</p> <p>автокефалност</p> <p>униатство</p> <p>икуменизъм</p>	<p>регионални, централни; [Вж. II, 3, 4 ГО]</p> <p>- да се запознаят с нормативни актове и законови разпоредби от областта на гражданското право, трудовото право, екологията и др. [Вж. IV, 3, 4 ГО]</p>	<p>характеристики на различни художествени школи и стилове в българската литература.</p> <p>Чужди езици:</p> <p>- използва разнообразни източници на информация на чуждите езици, които изучава;</p> <p>- използва знанията и уменията си по история и цивилизация в разбирането и възприемането на чуждия език и култура и тяхното влияние върху националната ни култура..</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>свободите на българските граждани от приемането на Търновската конституция до наши дни. # 2. Познава статута на българските общности в чужбина.</p> <p>Стандарт Разграничава и оценява идеи и действия на личности в историята Очаквани резултати: # 1. Разграничава идеи и действия на личност, свързана с: българската средновековна държава; Българското възраждане; изграждането на следосвобожденска България.</p> <p>Стандарт Установява зависимост между развитието на техниката, икономиката, социалните идеи и всекидневния живот на човека Очаквани резултати: # 1. Посочва промените, настъпили във всекидневния живот на българина през епохата на Възраждането в резултат на развитието на техниката и икономиката.</p> <p>Стандарт Оценява значението на използването на научните и технически открития за динамичния напредък на отделни общества Очаквани резултати: # 1. Оценява значението на научно-техническата</p>	<p>- българската Църква – стожер на народността; - религия, нация, историческа памет; - традиционни религии и религиозни алтернативи.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разграничава ролята на Църквата в живота на българите през различните исторически периоди. # 2. Разграничава ролята на покръстването в живота на българите през вековете.</p> <p>Тема 7 Българите и света: - българските огнища в средновековния свят; - българите между Европа и Ориента; - българската перспектива за евроинтеграция; - българите по света.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Откроява българските приноси в историята. # 2. Характеризира мястото на българската идентичност в контекста на Европа и Балканите.</p>	<p>диаспора</p> <p>евроинтеграция</p>		<p>Физическа култура и спорт: - представя проявите на масовия спорт; - акцентира върху съвременното развитие на олимпийското движение и идеалите на олимпизма.</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
<i>Колона 1</i>	<i>Колона 2</i>	<i>Колона 3</i>	<i>Колона 4</i>	<i>Колона 5</i>	<i>Колона 6</i>
IV. Източници на историята	<p>революция за развитието на българската икономика през Съвременността.</p> <p>Стандарт Извлича и интерпретира информация от различни типове източници /исторически документи, карти, диаграми, снимки, афиши, статистически данни и др./</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Чете и коментира различни видове исторически документи. # 2. Прилага свободно уменията за водене на записки.</p> <p>Стандарт Прави заключения въз основа на съпоставяне на информация от различни исторически източници</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Прави заключения от два или повече исторически документа с различен произход. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Различава факти, аргументи, идеи, средства за разрешаване на противоречия</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Формулира аргументи и привежда доказателства при писмени изложения по конкретен исторически въпрос. [Вж. IV, 4 ГО]</p>				

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
<i>Колона 1</i>	<i>Колона 2</i>	<i>Колона 3</i>	<i>Колона 4</i>	<i>Колона 5</i>	<i>Колона 6</i>
	<p>Стандарт Изразява критично отношение при анализ на информация от различни източници Очаквани резултати: # 1. Открива и представя различни гледни точки в информация от различни източници. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Съставя самостоятелно писмени текстове /описание, разсъждение, анализ на документ/ Очаквани резултати: # 1. Съставя самостоятелно план-тезис. # 2. Съставя резюме на историческа информация. # 3. Разработва в писмена форма определен проблем от българската история. # 4. Анализира и писмено обобщава информация от исторически документи.</p>				

XI клас ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА "ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ"

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
I. Фундаментите на съвременния свят	<p>Стандарт Установява и обяснява връзката между политически, стопански, идейни и социални промени</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Установява промените в българското общество: след покръстването; след османското завоевание; през епохата на Възраждането; в процеса на изграждане на модерната българска държава; в периода на съветизацията; в периода на преход към демокрация.</p> <p>⇔ Стандарт Познава основни политически възгледи, идентифицира политически модели на управление и обяснява развитието на институциите [Вж. I, 3 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива белезите на основните политически модели в различни периоди от развитието на българската държава. # 2. Характеризира ролята на Търновската конституция като основополагащ документ на модерна България.</p>	<p>Тема 1 Политическо развитие: - българските земи в древността; - политическият живот на българите до идването им на Балканите; - политическото развитие на средновековна България; - българите без собствена държава; - политическото развитие на българите в модерната епоха; - комунистическият експеримент; - България на прага на Третото хилядолетие.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разбира особеностите на политическото развитие на българите. # 2. Открива влиянието на значими световни събития върху политическото развитие на българите. # 3. Разбира ролята на България в политическото развитие на Балканите и в Европа в различните исторически епохи.</p>	<p>федерация</p> <p>автономия</p> <p>теокрация</p> <p>коронована демокрация</p> <p>съветизация</p> <p>централизация</p> <p>сепаратизъм</p> <p>държавен преврат</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност: - да работят в библиотека;</p> <p>- да извършват проучвателска дейност в музей;</p> <p>- да участват в екскурзии с учебна цел;</p> <p>- да проучват и събират материали за историята на</p>	<p>Философия: - съвместно формира и използва понятия; - прилага техники на логическо мислене;</p> <p>- прилага правилата за общуване;</p> <p>- разширява познанията за държавата, политическите модели на управление и др.</p> <p>- съдейства за изграждане на критично мислене и активно отношение към заобикалящия свят.</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p># 3. Познава принципите на парламентарната демокрация в съвременна България.</p> <p>↔Стандарт Обяснява значимите процеси в еволюцията на съвременния свят и определя мястото на България в тях [Вж. I, 4 ГО] Очаквани резултати: # 1. Определя мястото на България в двете световни войни и след тях. # 2. Определя особеното място на България в периода на съветизация и в прехода от комунизъм към демокрация. # 3. Разбира същността на европейския избор на България.</p> <p>Стандарт Подбира и използва основни понятия при описание, сравнение и анализ на политически събития и процеси Очаквани резултати: # 1. Разпознава и правилно използва основни исторически понятия (Вж. Колона №4) # 2. Проследява развитието на явления и съответстващи им понятия.</p> <p>Стандарт Представя и обяснява териториални и обществени промени на Балканите, в Европа и света като прилага хронологични и пространствени ориентири</p>	<p>Тема 2 Власт, институции, авторитет: - българската държавност – типология и развитие; - българският държавник; - политически идеологии; - национална идея и национализъм; - партии, парламент, правителство; - исторически представи на българите за властта и държавата. Очаквани резултати: # 1. Познава елементите на приемственост в българската държавност. # 2. Разграничава българските проекции на основните политически идеологии. # 3. Проследява развитието на институциите на властта. # 4. Оценява ролята на видни български държавници.</p> <p>Тема 3 Общество и обществен живот: - дохристиянското общество; - християнизацията на българското</p>	<p>служебно правителство</p> <p>регентство</p> <p>легитимност</p> <p>мажоритарна и пропорционална избирателна система</p> <p>референдум</p> <p>инсигнии</p> <p>политически универсализъм</p> <p>национален въпрос</p> <p>интелигенция</p> <p>консенсус</p>	<p>родния край;</p> <p>- да използват познавателни средства /да извеждат правила, да избират метод/;</p> <p>- да работят в групи по интереси;</p> <p>- да ползват различни източници на информация /вестници, списания, справочници, художествена литература, аудио и видео материали, Интернет/;</p>	<p>Български език и литература: - използва знания и развива умения за: § анализ на различни видове текст; § структуриране на научен текст (резюме; съобщение; доклад; отговор на исторически въпрос); § изготвяне на план-тезис; § водене на записки;</p> <p>- развива: § техниките на четене; § писмената култура на учениците, а чрез използваните</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p><i>Очаквани резултати:</i></p> <p># 1. Представя териториалните и обществени промени на Балканите в процеса на Великото преселение на народите.</p> <p># 2. Проследява териториалните и обществени промени в България след двете световни войни.</p> <p>Стандарт Използва познания и методи от история, литература, философия, изкуство при анализ, обобщение и тълкуване на събития от националната и световната история</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Представя романтичния подход към българското минало чрез примери от литературата и изкуството.</p> <p># 2. Използва познанията си по история, литература и изкуство при представяне на значими личности от българската история.</p> <p>Стандарт Формулира критерии за сравнение на исторически явления и процеси</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Предлага показатели за сравнение на процеси на консолидация и разединение на българското общество.</p>	<p>общество;</p> <ul style="list-style-type: none"> - социални структури и институции в условията на чужда власт; - гражданското общество у българите: традиции и модернизация; - социални типове и структури в българското общество; - обществени контакти и обществено съгласие; - социална промяна и социална адаптация; - мнозинството и малцинствата: исторически предпостави за социалните малцинства; - история и общество: представите за миналото у българите в различните исторически епохи. <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Открива елементите на гражданското общество в българската съвременност.</p> <p># 2. Разбира трудностите на българското общество в преход.</p> <p># 3. Познава елементите на приемственост в българското общество в неговото историческо развитие.</p> <p># 4. Открива случаи на погазване на гражданските права в България.</p>	<p>демагогия</p> <p>посткомунистическо общество</p> <p>гражданско общество</p> <p>граждански движения</p> <p>Холокост</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да работят в екип; - да разработват индивидуални проекти; [Вж. IV, 5 ГО] - да усвоят и прилагат интерактивни методи: решаване на проблем, симулационни игри, дебат; - да се запознаят със структурата, компетенциите и начините на действие на органите на властта от различни нива: местни, 	<p>понятия – обогатява и езиковата им култура (разбиране на смислите);</p> <ul style="list-style-type: none"> - прилага критериите за оценка на създаден текст; - разглежда произведения на българската литература като исторически извор и свидетелства на епохата; - чрез сюжети от литературни произведения допринася за по-пълното, живо и колоритно изграждане на представа за миналото на

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
II. Национално и световно историческо и културно наследство	<p>Стандарт Аргументира ролята на България като фактор за стабилност на Балканския полуостров</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива историческите корени на съвременната роля на България като фактор за стабилност на Балканите.</p> <p>Стандарт Проследява развитието на идеи за промени на обществото</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Обяснява краха на комунистическия експеримент. # 2. Разбира перспективите за промяна в процеса на евроинтеграция на българското общество. # 3. Представя българските проекции на съвременните процеси на глобализация.</p> <p>Стандарт Установява самобитност, приемственост и взаимни влияния между култури и цивилизации</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за взаимно влияние между култури и цивилизации през Средновековието. # 2. Открива елементи на традиционния български бит и култура в съвременността.</p>	<p>Тема 4 Околна среда, стопанство, всекидневие, манталитети:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особености на природо-географската среда; - стопанско развитие и традиции; - градът като феномен на промяната; - всекидневието и неговите исторически аспекти: балкански и европейски измерения; - ритъмът на живота: представи за човека и властта; - исторически измерения на българската самоличност; - образът на другия; - исторически възгледи на българите за социалните и природните бедствия. <p>Очаквани резултати: # 1. Открива устойчивите връзки на българите с обкръжаващия ги свят. # 2. Проследява навлизането на елементите на модерността във всекидневието на българите. # 3. Познава развитието на представите на българите за света и за човека.</p>	<p>протекционизъм</p> <p>манталитет</p> <p>идентичност</p> <p>традиционни и официални празници</p> <p>етатизъм</p> <p>реституция</p> <p>приватизация</p>	<p>регионални, централни; [Вж. II, 3, 4 ГО]</p> <p>- да се запознаят с нормативни актове и законови разпоредби от областта на гражданското право, трудовото право, екологията и др. [Вж. IV, 3, 4 ГО]</p>	<p>българите;</p> <p>- улеснява разбирането на характеристиките на различни художествени школи и стилове в българската култура.</p> <p>Чужди езици: - използва разнообразни източници на информация на чуждите езици, които изучава;</p> <p>- използва знанията и уменията си по история и цивилизация в разбирането и възприемането на чуждия език и култура и тяхното влияние върху</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт Използва познания за националните ценности и традиции при анализ на събития от националната история</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за прояви на толерантност в националната история. # 2. Оценява като проява на гражданско поведение спасяването на българските евреи през Втората световна война.</p> <p>Стандарт Познава паметници и традиции, принадлежащи на различни култури</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за световно значими паметници в българските земи, принадлежащи на различни култури. # 2. Открива в съвременността традиции, принадлежащи на различни култури.</p> <p>Стандарт Установява синхронност или асинхронност, хронологични различия и регионални особености в историческото и културното развитие на различните общества</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Определя хронологичните различия в периодизацията на българската история спрямо световната.</p>	<p>Тема 5 Култура и духовен живот: - динамика на българското културно развитие: оригиналност и нови влияния; - писменост, книжовност, просвета, образование; - културни и просветни институции на българите; - изкуство и памет: развитие на представите и нормите на изкуството; - масова и елитарна култура; - културно-историческото наследство и неговите употреби; - балкански и европейски измерения на българската култура; - медии и обществено мнение.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разбира богатството от традиции в българската култура. # 2. Открива модерните тенденции в съвременната българска култура. # 3. Познава балканските и европейски аспекти на българската култура.</p>	<p>културни взаимодействия</p> <p>културен стереотип</p> <p>българска писменост</p> <p>канон в изкуството</p> <p>религиозна култура</p> <p>светска култура</p>		<p>националната ни култура.</p> <p>Физическа култура и спорт: - представя проявите на масовия спорт; - акцентира върху съвременното развитие на олимпийското движение и идеалите на олимпизма.</p> <p>Като профилиращи предмети:</p> <p>География и икономика: - прилага усвоените умения за работа с карта; - задълбочава познанията за политико-географското</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
III. Човекът в историята	<p># 2. Дава примери за различия в динамиката на развитие на България и нейните съседи и обяснява причините за това.</p> <p>Стандарт Прави оценка за значението на националното и европейско културно наследство в световната цивилизация Очаквани резултати: # 1. Определя приносите на България в средновековната християнска цивилизация. # 2. Дава примери за присъствие на българите в световните културни и научни постижения.</p> <p>* Стандарт Използва знания за исторически и културни традиции като ориентир за идентифициране на принадлежност към култури и цивилизации [Вж. III, 2 ГО] Очаквани резултати: # 1. Открива историческите аргументи за европейския избор на съвременна България. # 2. Дава примери за етническа и културна принадлежност като използва исторически знания.</p> <p>↔ Стандарт Описва и съпоставя еволюцията на правата и свободите на гражданите в различните</p>	<p>Тема 6 Религии и Църква: - историческият път на българската православна Църква: от Архиепископия към Патриаршия; - българската Църква – между Изтока и Запада; - традиционните религии в българското общество; - култ и Храм; - култови практики и култов живот; - свещени места и поклоннически пътища; - религиозните алтернативи: ереси и секти; - религия, нация, историческа памет; - църквата и историческите форми на всекидневието.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разграничава мястото на Църквата в живота на българите през различните исторически периоди. # 2. Познава ролята на Църквата в изграждане устойчивите структури на българското общество. # 3. Разграничава ролята на религията за формиране на етническа идентичност у различните общности.</p>	<p>тангризъм</p> <p>автокефалност</p> <p>униатство</p> <p>икуменизъм</p> <p>секта</p>		<p>положение на България; - допринася за разширяване на знанията за глобалните проблеми пред човечеството и в частност пред България – екологични, демографски и др.</p> <p>Информационни технологии: - изгражда умения за въвеждане, структуриране, редактиране и графично оформление на текст; - изгражда умения за съставяне на карта, схема, диаграма, таблица; - улеснява</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>общества [Вж. IV, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Проследява еволюцията на правата и свободите на личността в българската държава през различните исторически епохи.</p> <p># 2. Открива историческите аспекти на “възродителния процес” в България.</p> <p># 3. Познава статута на българските общности в чужбина.</p> <p>Стандарт Разграничава и оценява идеи и действия на личности в историята</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разграничава идеи и действия на личност, свързана с: българската средновековна държава; Българското възраждане; изграждането на модерна и съвременна България.</p> <p>Стандарт Установява зависимост между развитието на техниката, икономиката, социалните идеи и всекидневния живот на човека</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Посочва промените, настъпили във всекидневния живот на българина през Възраждането и съвременната епоха в резултат на развитието на техниката и икономиката.</p>	<p>Тема 7 Българите и света:</p> <ul style="list-style-type: none"> - българите в средновековния свят; - българите в политическите и религиозните планове на Европа; - българската перспектива за евроинтеграция; - българите по света; - образът на другия: другите за нас; - етнически и религиозни общности. <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Откроява българските приноси в историята.</p> <p># 2. Характеризира мястото на българската идентичност в контекста на Европа и Балканите.</p> <p>Тема 8 Местата на паметта:</p> <ul style="list-style-type: none"> - исторически извори и техники на интерпретацията им; - тенденции и дискусийни проблеми в съвременната историография за миналото на българите; - свидетелят срещу документите: устната история и нейните употреби; - институциите на колективната памет; 	<p>диаспора</p> <p>евроинтеграция</p> <p>ориентализъм</p> <p>окцидентизъм</p> <p>балканизъм</p> <p>исторически извор</p> <p>архив</p> <p>колективна памет</p> <p>устна история</p> <p>исторически мит</p>		<p>дейностите на учениците за откриване и използване на информация.</p> <p>Природни науки: - разкрива връзката между потребностите на времето и значимите научно-технически открития.</p> <p>Изобразително изкуство: - прилага усвоените умения за работа с произведения на изобразителното изкуство като свидетелства на епохата;</p> <p>- използва произведенията на изкуството за извличане на</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
IV. Източници на историята	<p>Стандарт Оценява значението на използването на научните и технически открития за динамичния напредък на отделни общества</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Представя промените в съвременното българско общество вследствие на технологичната революция.</p> <p>Стандарт Анализира и оценява участието на личността в историческия процес през различните епохи</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Проявява критично отношение при оценката на исторически личности на основата на обществената значимост на делото им.</p> <p>⇔ Стандарт Обяснява ролята на езика, религията и традициите за социална обвързаност и различия в обществото [Вж. III, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Определя ролята на езика, религията и традициите за обособяването на различни групи в българското общество. # 2. Дава примери за консолидиращото действие на езика, религията и традициите.</p>	<p>- официални празници, национални символи и исторически традиции; - различните истории.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Оценява значението на историческите източници за разбиране на миналото. # 2. Разбира ролята на историческата памет за формиране символиката на съвременната българска държавност.</p> <p>Тема 9 От Европа към Европа: драмата на българския цивилизационен избор: - покръстване и християнизация; - българската писменост и книжовност сред източноевропейските народи; - българи – духовни водачи на християнските народи; - възрожденските измерения на европейското Просвещение; - българския модернизационен проект: демокрация, парламентаризъм, права на човека; - съвременна България и европейската интеграция; - етническа толерантност и национална непримиримост.</p>	българска писменост		<p>информация, като ги съпоставя с други източници;</p> <p>- улеснява разбирането на характеристики на различни школи и стилове.</p> <p>Музика: - намира отражението на духа на времето в творчеството на известни български композитори;</p> <p>- улеснява разбирането на характеристики на различни школи и стилове.</p>

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт Извлича и интерпретира информация от различни типове източници (исторически документи, карти, диаграми, снимки, афиши, статистически данни и др.) Очаквани резултати: # 1. Чете и коментира различни видове исторически документи, като се опира на налична информация и придобива самостоятелно нова. # 2. Прилага свободно уменията за водене на записки.</p> <p>Стандарт Търси, подбира и обработва информация с помощта на средствата и ресурсите на ИКТ Очаквани резултати: # 1. Подбира и обработва информация по зададена тема. # 2. Обработва информация от традиционни източници посредством ИКТ.</p> <p>Стандарт Прави заключения въз основа на съпоставяне на информация от различни исторически източници Очаквани резултати: # 1. Прави заключения от два или повече източника с различен произход и съдържание. [Вж. IV, 5 ГО]</p>	<p>Очаквани резултати: # 1. Проследява отделните исторически етапи на българската принадлежност към Европа. # 2. Разбира особеностите на българския цивилизационен избор в различните исторически епохи. # 3. Познава традициите на българската културна, политическа, социална принадлежност към Европа.</p>			

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт Различава факти, аргументи, идеи, средства за разрешаване на противоречия Очаквани резултати: # 1. Формулира аргументи и привежда доказателства при писмени изложения по конкретен исторически въпрос. [Вж. IV, 4 ГО] # 2. Изразява собствена позиция въз основа на представени факти, аргументи и идеи. [Вж. IV, 4 ГО] # 3. Определя причини и следствия и ги йерархизира.</p> <p>Стандарт Изразява критично отношение при анализ на информация от различни източници Очаквани резултати: # 1. Преценява степен на достоверност на исторически източници. [Вж. IV, 5 ГО] # 2. Открива и представя различни гледни точки в информация от различни източници. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Съставя самостоятелно писмени текстове (описание, разсъждение, анализ на документ) по съпътстващи въпроси Очаквани резултати: # 1. Съставя самостоятелно план-тезис. # 2. Съставя резюме на историческа информация. # 3. Разработва в писмена форма определен</p>				

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>проблем от българската история. # 4. Анализира и писмено обобщава информация от исторически документи. # 5. Спазва правилата на писане на есе. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Служи си с основни техники за самостоятелно набавяне, представяне, аргументиране и анализ на данни Очаквани резултати: # 1. Използва различни подходи за дефинирането на основни исторически понятия. # 2. Самостоятелно подготвя цялостно представяне на дадено събитие или проблем по предварително посочени източници на информация. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Открива противоречия и формулира решения на проблеми Очаквани резултати: # 1. Открива проекции на историческа приемственост при анализ на събития и явления от съвременната българска история и формулира решения.</p> <p>Стандарт Преструктурира информация и съставя писмени текстове-разсъждения по конкретен проблем</p>				

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
<i>Колона 1</i>	<i>Колона 2</i>	<i>Колона 3</i>	<i>Колона 4</i>	<i>Колона 5</i>	<i>Колона 6</i>
	Очаквани резултати: # 1. Прилага правилата на писане на есе. # 2. Логически реструктурира и обобщава информация при анализ на разнообразни исторически източници. # 3. Подготвя текст-разсъждение по зададен проблем от съвременната българска история. [Вж. VI, 5 ГО]				

V. Специфични методи и форми за оценяване на постиженията

Критериите за оценяване са свързани преди всичко с насърчаването и стимулирането на по-нататъшното самостоятелно усвояване на нови знания и умения, като акцентът се поставя главно върху овладяването на специфични умения и развиването на компетенции. Особено важно е да се отбележи, че съдържанието на колона *Ценностна ориентация и поведение* в таблицата е значим съществен компонент на целите на обучението по учебния предмет, тяхна иманентна характеристика и проектиран резултат, но не подлежи на оценяване.

Предлаганите методи и форми на оценяване са само предложения, основани на образователни теории и технологии и на добрата педагогическа практика. В този смисъл те имат препоръчителен характер. Използването им не трябва да се възприема като задължение на учителя или да служи като атестация за неговата работа.

Първо равнище: разпознаване - възприемане

<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценностна ориентация и отношение</i>
<ul style="list-style-type: none"> възпроизвежда факти и събития, имена на личности и тяхната дейност; разполага хронологически протичането на дадено събитие или събития; подбира измежду няколко точното и пълното определение на основните понятия. 	<ul style="list-style-type: none"> дава примери за определен исторически проблем Работи с историческа карта и други графични източници; извлича основна информация от различни източници; притежава добра езикова култура. 	<ul style="list-style-type: none"> работи в сътрудничество с учителя и съучениците си; проявява чувство за отговорност; проявява самостоятелност и активност в час; уважава чуждото мнение.

Второ равнище: разбиране – отговаряне

<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценностна ориентация и отношение</i>
<ul style="list-style-type: none"> определя самостоятелно същността на даден процес или явление; изяснява елементите, които си взаимодействат при развитието на определен процес; посочва основните елементи на значим проблем от националната история; обяснява основното съдържание на 	<ul style="list-style-type: none"> подбира информация по зададена тема от традиционни източници; преценява степента на достоверност на исторически източници; изработва таблици, схеми, карти по зададени данни; сравнява и анализира в устна и писмена форма сходни исторически процеси и явления. 	<ul style="list-style-type: none"> умее да работи в екип; проявява критичност и възискателност към себе си и другите; проявява толерантност и готовност за приемане на различни или противоположни становища; оценява собственото и чуждото културно наследство.

историческите понятия.		
Трето равнище: прилагане – анализиране		
<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценностна ориентация и отношение</i>
<ul style="list-style-type: none"> установява и анализира връзката между политически, идейни и социални явления и процеси; излага исторически аргументи, за да изясни актуални проблеми от развитието на българското общество; борави свободно с историческите понятия. 	<ul style="list-style-type: none"> обработка, логически структурира и обобщава информация при анализ на разнообразни исторически източници; изразява собствени позиции въз основа на представени факти, аргументи, идеи; изяснява свободно в устна или писмена форма определен исторически проблем. 	<ul style="list-style-type: none"> отнася се критично към разнообразните източници на информация; открива проблеми и търси самостоятелно решение; изказва мнение по проблемите в обществото и проявява готовност да участва в обществения живот; уважава основните права и свободи на личността и съвременните граждански и демократични ценности; съдейства за опазване на културно-историческото наследство.

VI. Методически указания по прилагане на учебната програма, предназначени за учителите по история

Колона 2: “Очаквани резултати на ниво учебна програма” - съдържа стандартите, чието постигане се осъществява чрез усвояване от учениците на проблемите, дефинирани в **Колона 3**. Под всеки стандарт в **Колона 2** са изброени отделни очаквани резултати, които водят до постигането на съответния стандарт в края на учебната година.

Много важно е да се обърне внимание, че в **Колона 3: “Очаквани резултати по теми”** – посочените в учебната програма теми определят проблематиката на периода, изучаван в X клас, но не представляват хронологическо структуриране на учебното съдържание. Поради това тези теми не трябва да се възприемат като учебни теми и да се изисква задължителното им включване в годишното разпределение на часовете.

Забележка:

1. Изписването на знак * пред съответния **Стандарт** в **Колона 2** на таблиците в учебните програми по *История и цивилизация* означава, че очакваните резултати по този * **Стандарт** се отнасят към посочения /посочените/ в скоби [.....] стандарт /стандарти/ от държавните образователни изисквания за учебно съдържание по *Гражданско образование* /Вж. **Приложение 2** към учебните програми по *История и цивилизация*/;
2. В скоби [.....] след отделни **Очаквани резултати** в **Колони 2 и 3** на таблиците в учебните програми по *История и цивилизация* е посочено към кой /кои/ стандарт /стандарти/ от държавните образователни изисквания за учебно съдържание по *Гражданско образование* се отнася съответният **Очакван резултат** /Вж. **Приложение 2** към учебните програми по *История и цивилизация*/;
3. Изписването на знак \Leftrightarrow пред съответния **Стандарт** в **Колона 2** на таблиците в учебните програми по *История и цивилизация* показва пълното му съответствие с определен стандарт от държавните образователни изисквания за учебно съдържание по *Гражданско образование* /Вж. **Приложение 2** към учебните програми по *История и цивилизация*/.

Приложение 2

**ДЪРЖАВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ГРАЖДАНСКО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Степен на образование: СРЕДНА

Етап: ГИМНАЗИАЛЕН

Ядра на учебно съдържание	Знания, умения, отношения (в края на XII клас)
I. Гражданите, политиката демократията	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проследява възникването и развитието на идеята за демокрация. 2. Анализира характеристиките на правовата държава. 3. Познава политическата карта на света, представя основните политически теории и идентифицира политическите модели за управление. 4. Представя промените на съвременна Европа и Балканите и определя мястото на България в тях. 5. Аргументира ролята на България като фактор за регионална стабилност в Югоизточна Европа. 6. Коментира разширяването на Европейския съюз към Югоизточна Европа и оценява възможностите на България за членство.
II. Гражданите, властта и държавата	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обяснява механизмите на властта: структурата и функциите на държавните и общоевропейските институции. 2. Осъзнава смисъла и значението на разделението на властите и взаимодействието между тях. 3. Обяснява ролята и значението на регионалното устройство на държавата. 4. Разбира същността на местното самоуправление. 5. Познава и може да участва във форми на граждански контрол върху държавните институции. 6. Изказва аргументирани оценки по граждански и политически аспекти на социалния живот.
III. Националната идентичност и различия в обществото	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разграничава основните социални групи и общности и коментира интересите и проблемите им. 2. Обяснява ролята на езика, религията и традициите за социална обвързаност и различия в обществото. 3. Ориентира се в източниците на противоречия между отделни етнически и религиозни общности. 4. Показва готовност за противодействие 5. срещу насилието и стремеж към разрешаване на конфликтни ситуации. 6. Познава националните идеали, традиции и ценности и определя мястото на България в световната култура.
IV. Граждани, права и отговорности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проследява развитието на идеята за гражданско общество. 2. Анализира и съпоставя идеите за свободата, човешките права и гражданските права. 3. Демонстрира готовност да защитава своите (и на другите) граждански права и отговорности. 4. Дава оценка на обществени събития от позициите на правата на човека и българското законодателство. 5. Проучва международни документи за правата на човека и малцинствата, интерпретира степента на приложението им у нас и представя резултатите в писмена форма.
V. Гражданите и икономиката	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демонстрира знания за същността на пазарната икономика и нейните механизми, разкрива особеностите им в България. 2. Доказва глобализацията на икономиката и стремежа на България към устойчиво развитие. 3. Анализира и привежда примери за икономическите условия в България и предлага обосновани решения за развитие. 4. Дискутира върху механизмите и инструментите на съвременната икономическа политика на България. 5. Определя мястото си и проектира бъдещето си в икономическите отношения. 6. Аргументира ролята на евроинтеграцията и на Европейския съюз.
VI. България и светът	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава идеята за "гражданин на света". 2. Разбира мястото на България в глобалното развитие 3. Осъзнава значението на глобалните проблеми на човечеството и обсъжда възможните им решения. 4. Обосновава идеята за мира като условие за развитие на цивилизацията.